

I. GIBLET, *Aux sources de la morale conjugale*, Gembloux, J. Duculot, 1967., strana 174

Govoreći o obnovi crkvenih studija koncilski dekret »Optatum totitus« osvrće se na i na studij teologije uopće. Spomenuti dokument Drugog vatikanskog sabora u br. 16 kaže da proučavanju moralne teologije treba posvetiti posebnu pažnju. Ova teološka disciplina treba biti znanstveno izlagana i temeljitije hranjena naukom Svetoga pisma. Jeka tih ideja netom završenog općeg sabora nalazi se i u knjizi »Aux sources de la morale conjugale« koja nam želi dati kratak prikaz dijecezanskog teološkog skupa biskupije Namur (Belgija) iz 1966. godine. Sadržaj knjige može se podijeliti na dva dijela. Prvi dio, koji obuhvaća pet prvih prikaza, govori o općim zasadama etike s kraćim osvrtom na ženidbu. Drugi dio, tj. dva posljednja izlaganja izravno se odnose na sakrament ženidbe. Budući da se radi o sedam različitih prikaza potrebno je iznijeti glavne misli svakog od njih.

U prvom izlaganju J. Gibleta pod naslovom »Les lignes de faite de la morale néo-testamentaire« iznosi glavne ideje novozavjetnog morala koji je propovijedao Krist a prihvatili apostoli i prve kršćanske zajednice. Spasitelj je donio Radosnu vijest koja od nas traži da ju prihvatimo i time nužno mijenjamo naše životno usmjerenje. Mesija nije došao ukinuti Zakon. Došao je usavršiti ga i dovesti k punini ono što je u Starom savezu bilo samo najavljeno i obećano ali ne i ispunjeno. Temeljna ideja novozavjetnog morala jest zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Ona ujedno označuje i najavljuje potpuno obraćenje i povratak k Bogu što biva evidentno preko naših dobrih čina i ispravne nakane.

J. Etienne u prikazu »La nature est-elle un critère de moralité« postavlja pitanje: može li ljudska narav biti kriterij moralnosti? Osnovni je zahtjev ljudskog djelovanja činiti dobro. Ljudi će to ostvarivati ako budu slijedili svoju

narav. Treba priznati da su razne civilizacije i ljudski običaji učinili tamnijim ovaj izvorni i osnovni zakon, tj. prirodni zakon. Da bi što jasnije predstavio svoju misao, autor posužuje za prikazom svemira u kojemu svako stvorenje ima svoju vlastitu narav koja je proizašla iz Stvoriteljevih ruku. Uza sve to čovjek je u nekom smislu izuzet od ovog općeg zakona svemira jer mu je sam Stvoritelj dao slobodnu volju i razum, pomoću kojega može pronaći način kako da ostvari i one najskrivijenije sklonosti svoje naravi. Otkrivajući i ostvarujući te sklonosti svoje naravi čovjek čini dobro i tako ljudska narav postaje za nas pravilo moralnosti.

J. Ladrière dotiče se veoma delikatnog pitanja o utjecaju okoline na moralnost ljudskog čina. Autor tumači kakav je odnos između moralnih i kulturno-socijalnih vrednota. Kad je riječ o moralu, J. Ladrière ističe prvenstvo osobnog morala, jer to je moral odgovornosti preko kojega je svaki čovjek pozvan da se suoči sa samim sobom i svojom vlastitom savješću postavši tako osjetljivijim za moralne vrednote a pod raznim sociološkim vidicima i uvjetovanostima sredine u kojoj se živi.

J. P. Holemans, u izlaganju »L'autonomie de la conscience et ses bases psychologiques«, obilježava čovjekov razvojni put koji započinje nagonom za samoodržanjem i produženjem svoje vlastite opstojnosti pa sve do psihološke zrelosti. Nakon toga autor analizira psihološki temelj autonomije savjesti tvrdeći da jedino prava psihološka zrelost utire siguran put k početku zdrave moralne samostalnosti.

U petom izlaganju, nazvanom »Morale dynamique et conflit des valeurs«, J. Pirlot tumači smisao dinamičnog morala. To je moral života, napretka koji se sastoji u traženju vrednota. Čovjek današnjice postaje sve svjesniji svoje međusobne i društvene ovisnosti. S druge strane to od nas zahtjeva da ne izoliramo vrednote i ne stavimo upute jednu od druge. Odatle proizlaze sukobi među vrednotama. Nakon svoje tvrdnje J. Pirlot ispituje različite razine na kojima se

moгу pojaviti takovi sukobi između vrednota. Dinamički moral je taj koji je pozvan da riješi te sukobe.

U šestom izlaganju »Les grandes étapes de la morale chrétienne du mariage«, L. Janssens iznosi najvažnije etape kršćanskog morala o ženidbi pokazujući pritom kako se teologija Crkve tijekom minulih stoljeća nije uspjela osloboditi dualističkog poimanja ženidbe podupirući tu dualističku definiciju bez da je pokušala pokazati nutarnju povezanost ovih dvaju vidika. L. Janssens proučava najzanimljivija razdoblja započevši s naukom sv. Augustina i naukom koju su slijedili skolastici. Zaustavlja se i na nauci sv. Tome o ženidbi u kojoj dominira razlika o dvostrukoj djelatnosti prirodnoga zakona. Nakon toga govori o progresivnom preoblikovanju spoznaje čina prirode. Na kraju donosi zanimljive znakove preporoda nauke o sakramentu ženidbe koji su se pojavili nakon enciklike »Casti connubii« i Domsogov poimanja ženidbe.

U posljednjem izlaganju »La communauté conjugale et familiale d'après Vatican II« Ph. Delhaye tvrdi da opći sabor nije htio dati pojedinačna rješenja o bračnom životu nego je iznio samo opće upute sa željom da bi one postale dio mišljenja i života vjernika.

Na kraju treba spomenuti da bi ovoj knjizi više odgovarao naslov »Na izvorima morala« nego li onaj koji ona stvarno nosi. Autori ovog dijecezanskog skupa nastojali su pokazati vrijednost tradicionalnog morala i željeli su ga zajedno sa suvremenim idejnim strujama organski ugraditi u poimanje života koji je neprestano podložan promjenama.

Marijan Biškup

Norberto Valentini i Clara Di Meglio,

SEKS U ISPOVJEDAONICI, prevela M. Zaninović, Alfa, Zagreb 1976.

U današnjoj poplavi tiskane riječi sve se više traga za šakljivim temama i senzacijama, budući da

su mnoge teme već iscrpljene. Talijanski novinari Norberto Valentini i Clara Di Meglio došli su na »originalnu« ideju da na magnetofonskoj vrpci snime »ispovijedi« koje su hinili pred raznim ispovjednicima širom Italije. Tako je nastala knjiga izazovnog naslova i sadržaja koju su autori zaokružili svojevrsnim bilješkama i razmišljanjima, a na početku nosi i mišljenje francuskog sociologa Pierrea Dondainea. (Il sesso in confessionale, Padova 1973). Hrvatskom prijevodu dodan je i pogovor Igora Mandića.

Novinar i novinarka su — naročani magnetofonima — obilazili talijanske crkve i salijetali ispovjednike, hineći izmišljene probleme s područja spolnog morala, jer je spolnost u središtu čovjekova života i današnje krize ispovijedi (»osamdeset i tri posto grijeha je spolne naravi«, str. 14). Oni su u svemu snimili 636 ispovijedi, od kojih u 477 slučajeva »ispovijedala« se žena (novinarka), a u 159 slučajeva muškarac (novinar). To bi navodno u Italiji bio omjer zastupljenosti spolova u ispovijedi. Priznanje grijeha i razna pitanja odnosili su se na šest »vrućih« tema spolnog morala: granice dopuštenoga u intimnostima zaručnika, potpuni spolni odnosi među zaručnicima, osamljene žene i samozadovoljavanje, ljubavna igra u braku, problem reguliranja poroda i kontracepcija te položaj rastavljenih bračnih drugova koji bi željeli stvoriti novu obitelj.

Autori nigdje ne pokazuju izravnu nakanu da obezvrijede samu ispovijed kao takvu. Oni, po vlastitim riječima, žele samo pokazati duboku krizu u kojoj se ispovijed danas nalazi i nespornost ispovjednikâ da shvate prilike i potrebe današnjeg čovjeka. Drugo je pitanje da li je to doista prava nakana autora ili se pod njom krije nešto drugo.

Moglo se i očekivati da će knjiga naići na burno reagiranje, osobito s crkvene strane. Imajući to u vidu, autori su se potrudili da sociolog Dondaine u uvodu istakne znanstvenu vrijednost djela: »Ova knjiga... predstavlja posebno za nas